

Sygn. akt III CSK 303/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Iwona Koper

w sprawie z powództwa Województwa [...]

przeciwko R. G. i A. G.-W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 16 października 2014 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 14 czerwca 2013 r., sygn. akt I ACa [...],

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Powód domagał się zasądzenia od pozwanych solidarnie kwoty 192.984,21 zł z odsetkami liczonymi jak dla zaległości podatkowych.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem częściowym z dnia 2 marca 2012 r., zaocznym w stosunku do A.G-W., zasądził solidarnie od Z.G. i A.G-W. na rzecz powoda kwotę 192.984,21 zł z odsetkami zgodnie z żądaniem pozwu oraz nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności. A.G-W. wniosła sprzeciw od wyroku zaocznego.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 10 października 2012 r. utrzymał w mocy wyrok zaoczny wydany w stosunku do A.G-W. przez Sąd Okręgowy w K. w dniu 2 marca 2012 r., zasądził od R.G. solidarnie z A.G.-W. i Z.G. na rzecz Województwa [...] kwotę 192.984,21 zł z odsetkami oraz zasądził od A.G-W. i R.G. solidarnie na rzecz Województwa [...] kwotę 13.250 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 14 kwietnia 2009 r. E.G. zawarła z powodem umowę, na mocy której stała się beneficjentką projektu „Wzrost zdolności przerobowych i konkurencyjności firmy poprzez zakupy inwestycyjne współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego ...” oraz zawarła umowę o dofinansowaniu projektu. Strony określiły datę rozpoczęcia realizacji projektu na dzień 1 maja 2009 r. i jego zakończenia na dzień 31 grudnia 2009 r. W wypadku rozwiązania umowy beneficjentka była obowiązana zwrócić otrzymane dofinansowanie wraz z odsetkami w wysokości jak dla zaległości podatkowych naliczanymi od dnia pobrania dofinansowania w terminie 14 dni od dnia rozwiązania umowy. Beneficjentka otrzymała w dniu 30 czerwca 2009 r. dotację w wysokości 164.036,58 zł, a następnie w dniu 31 lipca 2009 r. kolejne 28.947,63 zł na dofinansowanie projektu w ramach zawartej umowy. Za uzyskane wsparcie finansowe beneficjentka sfinansowała zakup koparko-ładowarki. W dniu 4 września 2009 r. E.G. zmarła, a spadek po niej nabyli na podstawie ustawy: ojciec Z.G. w 1/2 części oraz rodzeństwo R.G. i A.G-W. po 1/4 części, co wynika z postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 25 października 2010 r. Wobec

tego powód skierował do pozwanych spadkobierców oświadczenie woli o rozwiązaniu umowy z dnia 14 kwietnia 2009 r. z wezwaniem do zapłaty.

Sąd Okręgowy wskazał, że okoliczności ustalonego stanu faktycznego były między stronami bezsporne. Pozwany Z.G. nie kwestionował ani podstawy odpowiedzialności względem powoda, ani wysokości dochodzonego pozwem roszczenia. Pozostali pozwani negowali swoją odpowiedzialność, wskazując, że dług ich zmarłej siostry ma charakter osobisty i nie obciąża spadku.

Sąd Okręgowy uznał, że pozwani nie wykazali, iż dofinansowanie nie miało charakteru majątkowego, a umowa nie miała charakteru cywilnoprawnego. Nie wykazali też osobistego charakteru świadczenia (art. 922 § 1 k.c.). Sąd Okręgowy podkreślił, że powodowi przysługiwało uprawnienie do rozwiązania umowy i żądania zwrotu wypłaconego dofinansowania.

A.G-W. i R.G. wnieśli apelacje od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 14 czerwca 2013 r. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że uchylił wyrok zaoczny z dnia 2 marca 2012 r. wydany przez Sąd Okręgowy w K. w stosunku do pozwanej A.G-W. i odrzucił pozew, uchylił zaskarżony wyrok w punkcie II i odrzucił pozew w stosunku do pozwanego R.G., zmienił zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że zasądził od powoda na rzecz pozwanych 3.617 zł oraz 4.825 zł od powoda na rzecz pozwanej A.G-W. tytułem kosztów procesu, zasądził od powoda na rzecz pozwanych solidarnie 12.350 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że umowa łącząca powoda z beneficjentką została zawarta na podstawie m.in. art. 26 ust. 1 pkt 5, 11, 14 i 15 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (jedn. tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712), art. 209 ustawy (obecnie nieobowiązującej) z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.), art. 531 k.c. oraz rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 7 września 2007 r. w sprawie wydatków związanych z realizacją programów operacyjnych (Dz.U. Nr 175, poz. 1232 ze zm.). Dofinansowanie, jakie miała otrzymać beneficjentka, pochodziło z publicznych środków finansowych, w tym dotacji rozwojowej, która stanowiła bezzwrotną pomoc przeznaczoną na pokrycie części

wydatków kwalifikowanych realizowanego projektu. Z umowy wynika, że obowiązywała ona także po „zakończeniu finansowym realizacji”, tj. w dacie poniesienia ostatniego wydatku w projekcie. Umowa nie przewidywała jej rozwiązania na skutek śmierci beneficjenta i skutków z tym związanych. Wprawdzie w § 18 ust. 4 zastrzeżono, że umowa może zostać rozwiązana w wyniku wystąpienia okoliczności, które uniemożliwiają dalsze wykonywanie obowiązków w niej zawartych, jednakże, zdaniem Sądu Apelacyjnego, brak jest podstaw do uznania, że to postanowienie znajduje zastosowanie w wypadku śmierci beneficjenta. Sąd Apelacyjny wskazał, że w orzecnictwie Sądu Najwyższego oraz sądów administracyjnych ugruntowany jest pogląd, iż stwierdzenie obowiązku zwrotu środków wykorzystywanych niezgodnie z przeznaczeniem następuje w postępowaniu administracyjnym w trybie kontroli skarbowej. Środki takie przekazane w drodze umowy cywilnoprawnej nie tracą publicznego charakteru i do dochodzenia ich zwrotu nie jest właściwa droga procesu cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2003 r., III RN 11/02). Zdaniem Sądu Apelacyjnego, procedury wskazane w umowie, odnoszące się do obowiązków beneficjenta, nie są w obecnym stanie realizowane, co powoduje konieczność zwrotu tych środków, ale na podstawie i przy zachowaniu reguł opisanych w ustawie o finansach publicznych i w Ordynacji podatkowej. Dział III Ordynacji podatkowej, do której odsyła w tym zakresie art. 211 ust. 2 pkt 5, 6 i 7 ustawy o finansach publicznych, zawiera m.in. przepisy art. 97 i 98, według których spadkobiercy podatnika przejmują przewidziane w przepisach prawa podatkowego majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy. Do rozpoznania zatem niniejszej sprawy nie był powołany sąd powszechny (art. 177 Konstytucji). Sąd Apelacyjny powołał się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2002 r., III CK 53/02 (OSNC 2003, nr 2, poz. 31) i wskazał, że organem właściwym do rozpoznania skargi na decyzję Marszałka Województwa [...] byłby Minister Rozwoju Regionalnego, od decyzji którego strony postępowania miałyby możliwość odwołania się do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Sąd Apelacyjny przyjął w konkluzji, że w okolicznościach niniejszej sprawy brak dopuszczalności drogi sądowej powoduje konieczność zastosowania art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. Powód nie jest jednak w ten sposób pozbawiany możliwości podejmowania działań

zmierzających do uzyskania ochrony prawnej w ramach art. 45 Konstytucji przez skorzystanie z drogi postępowania administracyjnego.

Powód wniósł skargę kasacyjną, w której zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, zarzucając naruszenie przepisu postępowania, mianowicie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c., a także przepisów prawa materialnego, mianowicie art. 25 pkt 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (jedn. tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712) w związku z art. 211 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.; dalej: "d. u.f.p.") oraz art. 45 i art. 177 Konstytucji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty podniesione w skardze kasacyjnej sprowadzają się do zagadnienia, czy Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie trafnie przyjął niedopuszczalność drogi sądowej w zakresie roszczenia dochodzonego przez powoda. Zagadnienie to zostało jednoznacznie wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2011 r., II CSK 520/10, OSNC-ZD 2012, nr B, poz. 34; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2012 r., II CSK 545/11, OSP 2014, nr 2, poz. 17; zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 19/12, niepubl.; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 czerwca 2012 r., II GSK 732/11, niepubl.). Od dnia 1 stycznia 2006 r. charakter dotacji ze środków Unii Europejskiej został określony w art. 5 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 5 ust. 3 pkt 1, 2 i 4 d. u.f.p. Stan prawny istniejący bezpośrednio po wejściu w życie d. u.f.p. nie przewidywał drogi administracyjnej w sprawach związanych z oceną prawidłowości wykorzystania dofinansowania ze środków funduszy strukturalnych i dochodzenia zwrotu świadczeń wykorzystanych nieprawidłowo. Wyłączenie z drogi procesu cywilnego rozstrzygania o zwrocie dotacji uzyskanych lub wykorzystanych nieprawidłowo na rzecz postępowania administracyjnego i pod kontrolą sądów administracyjnych nastąpiło dopiero w wyniku nowelizacji d. u.f.p. dokonanej ustawą z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 249, poz. 1832). Artykuł 211 ust. 4 u.f.p. w nowym brzmieniu stanowił, że wystąpienie okoliczności uzasadniających

obowiązek zwrotu dofinansowania stwierdza w drodze decyzji instytucja zarządzająca, która określa kwotę przypadającą do zwrotu oraz termin początkowy naliczania odsetek. W art. 211 ust. 5 d. u.f.p. ustawodawca odesłał w kwestiach nieuregulowanych do odpowiednio stosowanych przepisów działu III Ordynacji podatkowej, a w art. 211 ust. 7 d. u.f.p. określił tryb egzekucji, która miała się toczyć według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.